ARBETSDOMSTOLEN AD 2026 nr 72

Mål nr A137/25

Fråga om brott mot förtroendemannalagen. En av förbundet utsedd central förtroendeman, som varit anställd hos ett annat bolag än svarandebolaget, har begärt tillträde till svarandebolagets arbetsplats i Skandiahamnen i Göteborg. Svarandebolaget har nekat tillträde med hänvisning att förtroendemannens arbetsgivare nekat denne tillträde till sin arbetsplats i samma hamn. Förbundet har åberopat tolkningsföreträde i frågan, vilket bolaget inte rättat sig efter med hänvisning till säkerhetsskyddslagstiftningen.

Arbetsdomstolen har funnit att förbundet inte bevisat att en underrättelse om förtroendemannens fackliga uppdrag, som skulle avse facklig verksamhet på bolagets arbetsplats, har kommit bolaget till handa. Förtroendemannalagens bestämmelser om bl.a. tillträdesrätt har därför inte varit tillämpliga på förtroendemannen i förhållande till bolaget och bolaget har följaktligen inte hindrat förtroendemannen från att fullgöra sitt uppdrag. Vidare har Arbetsdomstolen funnit att bolaget inte haft någon skyldighet att följa förbundets tolkningsföreträde.

Postadress
Box 2018
103 11 Stockholm
Besöksadress
Stora Nygatan 2 A och B

Telefon
08-617 66 00

kansliet@arbetsdomstolen.se
www.arbetsdomstolen.se

Expeditionstid
måndag–fredag
09.00–12.00
13.00–15.00

ARBETSDOMSTOLEN DOM AD 2026 nr 72

2026-11-18 Mål nr A137/25

Stockholm

KÄRANDE

Svenska Hamnarbetarförbundet, Sydatlanten 15, 418 34 Göteborg

Ombud: jur. kand. Frederick Batzler, AB Södra byrån, Skärhus 8076, 242 96 Hörby

SVARANDE

1. Sveriges Hamnar, Box 5384, 102 49 Stockholm

2. APM Terminals Gothenburg AB, 556785-6306, Box 2125, 403 13 Göteborg

Ombud: chefsjuristen Andreas Modig och arbetsrättsjuristen Hanna Björklund, Transportföretagen TF AB, Box 5384, 102 49 Stockholm

SAKEN

Hindrande av förtroendeman m.m.

BAKGRUND

APM Terminals Gothenburg AB (bolaget) bedriver hamnverksamhet i Skandiahamnen i Göteborgs hamn. EH är vice förbundsordförande i Svenska Hamnarbetarförbundet (förbundet) och företräder förbundet i centrala kollektivavtalsförhandlingar samt centrala tvisteförhandlingar. Förbundet har utsett honom till facklig förtroendeman. EH har varit anställd hos ett annat bolag som bedriver hamnverksamhet i samma hamn som bolaget.

I målet tvistar parterna bl.a. om förtroendemannalagens bestämmelser om tillträdesrätt (3 §) och tolkningsföreträde (9 §) är tillämpliga på EH i förhållande till bolaget samt om kravet på underrättelse till arbetsgivaren

(1 § tredje stycket) är uppfyllt. Tvist råder även om förhållandet mellan förtroendemannalagens bestämmelser om tillträdesrätt och bolagets skyldigheter enligt skydds- och säkerhetsskyddslagstiftning.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Förbundet har yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att betala allmänt skadestånd med 100 000 kr till EH och 100 000 kr till förbundet för brott mot 3 § förtroendemannalagen.

Förbundet har även yrkat att Arbetsdomstolen ska förplikta bolaget att till förbundet betala allmänt skadestånd med 150 000 kr för brott mot 9 § förtroendemannalagen.

På yrkade belopp har förbundet yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning till dess betalning sker.

Svarandena (arbetsgivarparterna) har bestritt samtliga yrkanden. Sättet att beräkna ränta har vitsordats.

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att bolaget har skyldighet att betala allmänt skadestånd till EH och/eller förbundet har arbetsgivarparterna yrkat att skadeståndet ska jämkas, i första hand till noll, och i andra hand till annat lägre belopp som domstolen finner skäligt.

Förbundet har bestritt jämkningsyrkandet.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Förbundets grunder

Brott mot förtroendemannalagen

EH är central facklig förtroendeman för förbundet. Bolaget har hindrat honom från att fullgöra sitt fackliga uppdrag genom att neka honom tillträde till

arbetsplatsen den 7, 8 och 9 maj 2025. Bolaget har genom sitt agerande brutit mot 3 § förtroendemannalagen.

Bolaget har också, utan att det funnits grund för undantag, underlåtit att rätta sig efter förbundets tolkning i tvisten om tillträde efter att förbundet åberopat tolkningsföreträde. Bolaget har därför även agerat i strid med 9 § förtroendemannalagen.

EH:s uppdrag omfattas av tillträdesrätten

Syftet med EH:s besök på arbetsplatsen var dels att, som en förberedelse inför centrala tvisteförhandlingar om frågor rörande bolaget, besöka de berörda personalutrymmena och diskutera förhandlingsfrågorna med medlemmar, dels att utföra andra delar av det centrala uppdraget genom att informera om avtalsrörelsen och pågående rättsprocesser.

Genom att neka EH tillträde för dessa av förbundet beslutade förberedelser har bolaget hindrat förbundet från att genomföra den fackliga verksamheten såsom man avsett.

Bolaget har underrättats om EH:s fackliga uppdrag

Förbundet har anmält EH som central facklig förtroendeman till Sveriges Hamnar den 11 mars 2025. Bolaget har därmed, genom sin arbetsgivarorganisation, underrättats om EH:s fackliga uppdrag.

EH har redan den 3 april 2025 informerat bolaget, genom bolagets arbetsgivarorganisation, om att han tagit över ansvaret för de centrala tvisteförhandlingarna med bolaget. Den 29 april 2025 har EH meddelat bolaget vilket syfte hans avsedda besök på arbetsplatsen hade och den 6 maj 2025 har den lokala fackliga förtroendemannen PA skickat en begäran om tillträde för fackligt arbete, avseende EH, till bolaget. Kravet på underrättelse till bolaget är uppfyllt även genom dessa meddelanden.

Bolaget har inte haft godtagbara skäl att göra undantag från tillträdesrätten med hänvisning till säkerhetsskyddslagstiftning

Bolaget har inte haft godtagbara skäl att neka EH tillträde till arbetsplatsen. Hans tillträde hade inte äventyrat säkerheten på arbetsplatsen.

Bolaget har inte gjort någon egen säkerhetsutredning och inte styrkt på vilket sätt det skulle stå i strid med säkerhetsskyddslagstiftningen att ge EH tillträde till arbetsplatsen.

Bolagets skyldigheter enligt säkerhetsskyddslagstiftningen har inte befriat bolaget från skyldigheten att följa förbundets tolkningsföreträde enligt förtroendemannalagen.

Skadeståndets storlek

Det saknas skäl att jämka de skadestånd som bolaget är skyldigt att betala till EH och förbundet.

Arbetsgivarparternas grunder

Förtroendemannalagen är inte tillämplig

EH är inte anställd hos bolaget och han är varken lokal eller regional förtroendeman i förhållande till bolaget. Han har inte haft något fackligt uppdrag hos bolaget.

Förbundet har i vart fall inte underrättat bolaget om EH:s fackliga uppdrag på bolagets arbetsplats eller anmält EH som regional facklig förtroendeman till bolaget. EH har heller inte anmälts som central förtroendeman till bolaget. Det krävs en uttrycklig anmälan, riktad till bolaget, för att uppfylla kravet på underrättelse i 1 § tredje stycket förtroendemannalagen.

Förutsättningarna för att tillämpa förtroendemannalagen på EH:s fackliga uppdrag i förhållande till bolaget är därmed inte uppfyllda. Något skadestånd enligt förtroendemannalagen ska inte utgå.

EH:s uppdrag omfattas inte av tillträdesrätten i förhållande till bolaget

Bolaget har under alla omständigheter inte varit skyldigt att ge EH tillträde till arbetsplatsen den 7, 8 eller 9 maj 2025 enligt 3 § andra stycket förtroendemannalagen. Såvitt avser den 9 maj 2025 har EH inte begärt tillträde.

Förtroendemannalagens tillträdesrätt till arbetsplats omfattar inte centrala förtroendemän och därför inte EH.

De tilltänkta besöken på bolagets arbetsplats vid nämnda datum avsåg enbart ärenden på central organisationsnivå mellan förbundet och Sveriges Hamnar. Det var RL, inte EH, som påkallade de centrala förhandlingarna för förbundets räkning. Bolaget var inte part och det har inte funnits någon skyldighet för bolaget att bevilja EH tillträde inför de centrala förhandlingarna.

Om 3 § andra stycket förtroendemannalagen är tillämpligt har bolaget inte hindrat EH i hans arbete som central förtroendeman genom att neka honom tillträde till arbetsplatsen.

Bolaget har haft godtagbara skäl att neka EH tillträde enligt säkerhetsskyddslagstiftning

Bolaget har varit förhindrat att ge EH tillträde till arbetsplatsen till följd av säkerhetsskyddslagstiftningen. Det har därför funnits godtagbara säkerhetsskäl för bolaget att neka EH tillträde till arbetsplatsen.

Om EH hade fått tillträde hade det medfört betydande hinder för arbetets behöriga gång i och med att bolaget bedriver säkerhetskänslig verksamhet inom ett skyddsobjekt. Bolaget ska förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt deltar i säkerhetskänslig verksamhet eller får tillgång till säkerhetsklassificerade uppgifter.

Bolaget har inte brutit mot något tolkningsföreträde

Bolaget har inte brutit mot förbundets tolkningsföreträde. EH har inte hindrats i sitt uppdrag. Bolaget hade dessutom behövt bryta mot säkerhetsskyddslagstiftningen för att följa ett sådant tolkningsföreträde. Något brott mot 9 § förtroendemannalagen har inte skett, i vart fall inget som kan anses skadeståndsgrundande.

Eventuellt skadestånds storlek och jämkning

Om Arbetsdomstolen skulle komma fram till att förtroendemannalagens regler om tillträde och tolkningsföreträde är tillämpliga i detta fall och att bolaget har hindrat EH i hans uppdrag som central förtroendeman samt att bolaget inte haft godtagbara skäl för detta ska eventuella skadestånd till honom och/eller förbundet bestämmas till ett skäligt belopp.

Eventuella skadestånd ska dessutom jämkas till noll eller annat lägre belopp. Skälen för jämkning är att bolagets agerande har varit ursäktligt. Bolaget har inte haft någon avsikt att hindra EH i hans arbete som central förtroendeman. Bolaget har dessutom agerat enligt gällande säkerhetskyddslagstiftning, vilket måste bedömas som förmildrande. Bolaget är inte part i centrala förhandlingar och kan därför inte kan åläggas några skyldigheter som möjligen kan åvila Sveriges Hamnar eller som kan ses som ett utflöde av de centrala organisationernas förhandlingar.

FÖRBUNDETS UTVECKLING AV TALAN

Tvisten

EH är central förtroendeman för förbundet. Bolaget underrättades om hans uppdrag redan år 2020 och han har förhandlat med bolaget, på bolagets arbetsplats, i minst 42 ärenden. Målet gäller frågan om bolaget hade rätt att neka EH tillträde till arbetsplatsen i Skandiahamnen inför fyra centrala

tvisteförhandlingar i maj 2025. Bolaget gjorde ingen egen prövning av säkerhetsrisken utan hänvisade i sitt nekande till ett avstängningsbeslut som ett annat bolag fattat. Det bolagets beslut är föremål för tvist i ett annat mål i Arbetsdomstolen.

Bolaget och hamnen

Bolaget bedriver hamnverksamhet i Skandiahamnen i Göteborgs hamn. Bolaget har rätt att verka i hamnen genom ett koncessionsavtal med Göteborgs Hamn AB (GHAB) som äger hamnanläggningen.

Två andra bolag, Logent Ports and Terminals (Logent) och Gothenburg Roro Terminal (GRT), bedriver också hamnverksamhet i Göteborgs hamn på liknande villkor enligt koncessionsavtal med GHAB.

Hamnanläggningen är ett skyddsobjekt enligt beslut från länsstyrelsen, vilket regleras av skyddslagen (2010:305). Beslutet om skyddsobjekt innebär bland annat att det råder tillträdesförbud för obehöriga till hamnområdet. Syftet är att skydda hamnen mot spionage, terrorism och sabotage.

Av koncessionsavtalet framgår att varje hamnoperatör har ensamt ansvar för frågor om säkerhet och tillträde till sina respektive områden inom skyddsobjektet. Hamnoperatörerna har därmed rätt att neka tillträde till sitt område. Detta framgår även av hamnens allmänna föreskrifter.

Hela hamnanläggningen omgärdas av ett yttre skalskydd. Bolaget är ensamt ansvarig för säkerhet och tillträde till sitt område. Tillträde till en del av hamnen ger inte tillträde till en annan. Detta kontrolleras genom användning av passerkort eller föranmälan till respektive anläggning.

EH och hans uppdrag hos förbundet

EH har varit central förtroendeman sedan 2020. I uppdraget ingår bl.a. ansvar för den centrala avtalsrörelsen och pågående rättstvister. Hans fackliga uppgifter inkluderar att vara central part i förhandlingar samt att informera

förbundets medlemmar om avtalsrörelsen och de rättsprocesser som är kopplade till arbetsplatsen.

En viktig del av EH:s centrala fackliga uppdrag är att besöka berörda arbetsplatser för att tala med medlemmar och undersöka på plats, bl.a. för att förbereda förhandlingar. Detta är ett inarbetat arbetssätt hos förbundet och EH har varje år, flera gånger om året, besökt bolagets lokaler för att utföra sitt fackliga uppdrag.

EH:s uppdrag som facklig förtroendeman innefattar även att i lokala förhandlingar företräda förbundets medlemmar som är anställda hos bolaget. Han deltog exempelvis i en lokal förhandling i maj 2020 som rörde ersättning till förbundets förtroendevalda ordförande och en i november 2022. Den senare förhandlingen påkallades av bolaget sedan förbundet lagt ett lokalt tolkningsföreträde enligt förtroendemannalagen.

EH var behovsanställd hamnarbetare hos bolaget från 2012 till 2014. Han är alltså bekant med arbetsplatsen även i egenskap av tidigare anställd.

Upprinnelsen till tvisten är att EH:s tidigare arbetsgivare GRT stängde av honom från GRT:s del av hamnen den 3 februari 2025 och sade upp honom den 21 mars 2025. GRT motiverade uppsägningen och avstängningen bl.a. med en bedömning av EH som en säkerhetsrisk. De anklagelser rörande påstådda lagbrott som utgjorde kärnan i säkerhetsbedömningen har avfärdats. Polisanmälningarna har avskrivits utan att förundersökning inletts och Justitiekanslern har beslutat att inte vidta någon åtgärd.

EH varken är eller har varit misstänkt, åtalad eller dömd för något brott.

Bolaget har underrättats om EH:s uppdrag som central förtroendeman

Bolaget har, såväl genom faktisk kännedom som formellt via sin arbetsgivarorganisation, underrättats om EH:s uppdrag som central förtroendeman i enlighet med 1 § tredje stycket förtroendemannalagen.

EH anmäldes som central förtroendeman till Sveriges Hamnar efter förbundets kongress 2020. Anmälan skickades även direkt till bolaget. Av anmälan framgår uttryckligen att EH är en av fjorton centrala fackliga förtroendemän. Förbundet har inte meddelat bolaget att det uppdrag som anmäldes 2020 har upphört.

EH ansvarade under perioden 2019 till 2025 för minst 42 förhandlingar med bolaget och justerade förhandlingsprotokollen för förbundets räkning. Många av dessa förhandlingar hölls i bolagets anläggning i hamnen och EH föranmäldes till det s.k. Port Entry för att få tillträde till arbetsplatsen, helt i enlighet med den rutin för tillträde som är etablerad sedan många år. Eftersom tillträde till en del av hamnen inte ger tillträde till en annan tillämpades rutinen även när EH var anställd hos GRT.

På bolagets område hölls exempelvis en förhandling om arbetstider i april 2021, förhandling enligt medbestämmandelagen om förändrade arbetstider i maj och juni 2023 och en lokal förhandling om förändrade arbetstider i augusti 2024.

Förbundet höll kongress i november 2024 då EH omvaldes till vice ordförande och facklig förtroendeman. Den 10 december 2024 genomförde bolaget en central tvisteförhandling med EH i hans egenskap av förtroendeman. MB, som var bolagets representant vid förhandlingstillfället, pratade med EH om att denne blivit omvald och fått förnyade uppdrag från förbundet.

Den 11 mars 2025 anmäldes EH som förtroendeman även till Sveriges Hamnars förhandlingschef. Anmälan bekräftades och någon ytterligare information efterfrågades inte. Av anmälan framgår att EH är en av fjorton centrala fackliga förtroendemän. Sveriges Hamnar valde att inte särskilt informera bolaget om anmälan.

Händelseförloppet i april och maj 2025

I april 2025 förberedde förbundet fyra centrala tvisteförhandlingar med bolaget. Förbundet meddelade den 3 april 2025 arbetsgivarorganisationens förhandlare att EH övertog förhandlingsansvaret för de fyra tvisterna. Ingen invände mot bytet av förhandlingsansvarig. När anmälan om byte gjordes hade parterna inte enats om något datum för förhandlingarna.

Som ett led i förberedelsen behövde EH tillträde till arbetsplatsen den 7, 8 och 9 maj 2025. Han ville bilda sig en uppfattning om de lokala förhållandena som var föremål för tvisteförhandlingen och diskutera frågorna med förbundets medlemmar på arbetsplatsen. En av tvisterna avsåg ombyggnation av uppehållsplatser och en fysisk inspektion var nödvändig, särskilt mot bakgrund av det generella fotograferingsförbudet på området. EH ville även informera arbetstagarna om avtalsrörelsen och andra pågående rättsprocesser vid besöken på arbetsplatsen.

Efter att ha fått indikationer på att bolaget avsåg att neka honom tillträde till arbetsplatsen skrev EH den 29 april 2025 till bolagets företrädare för att få ett skriftligt besked. Redan då hänvisade EH till tillträdesrätten enligt 3 § förtroendemannalagen. EH fick inget svar och förbundet skickade därför den 6 maj 2025 en formell begäran om tillträde avseende den 7, 8 och 9 maj 2025. I begäran bad förbundet bolaget att, liksom tidigare, anmäla EH hos Port Entry.

Bolagets företrädare meddelade därefter EH att han inte fick tillträde till arbetsplatsen. Som enda skäl för beslutet angavs att GRT hade nekat EH tillträde och att bolaget ansåg att det beslutet gällde för hela hamnområdet. Bolagets företrädare svarade på förbundets formella begäran med hänvisning till det svar som skickats till EH. Varken EH:s förhandlingsuppdrag eller förbundets underrättelse om att han är central förtroendeman ifrågasattes.

Med anledning av att bolaget beslutat att neka EH tillträde till arbetsplatsen skickade förbundet ett mejl till bolaget den 7 maj och åberopade tolkningsföreträde enligt 9 § förtroendemannalagen. Bolagets företrädare

svarade på mejlet den 8 maj och bekräftade tolkningsföreträdet men meddelade samtidigt att bolaget inte avsåg att rätta sig efter det. Inte heller i detta svar ifrågasatte bolaget EH:s uppdrag eller roll.

Följden av att EH nekades tillträde var att han inte kunde genomföra de planerade besöken på arbetsplatsen den 7, 8 och 9 maj. Konsekvensen blev att EH inte kunde prata med förbundets medlemmar och förbereda förhandlingarna så som förbundet planerat. De centrala tvisteförhandlingarna kunde inte hållas på bolagets anläggning utan genomfördes utanför hamnområdet.

Parterna tvisteförhandlade frågan om bolagets hindrande av förtroendeman och det av förbundet lagda tolkningsföreträdet den 22 maj 2025. Inte heller vid tvisteförhandlingarna nämndes att förtroendemannalagen inte skulle tillämpas på EH. Bolaget agerade i stället som om förtroendemannalagen gällde i tvisten.

Bolaget har inte haft skäl att neka EH tillträde

Bolaget har haft ett självständigt ansvar att göra en bedömning om EH:s närvaro äventyrat säkerheten eller inneburit ett brott mot säkerhetsskyddslagstiftningen. Bolaget har inte har gjort någon sådan bedömning. Till grund för sitt beslut att neka EH tillträde till arbetsplatsen har bolaget endast åberopat GRT:s avstängning av honom. Detta uppgav bolagets representanter den 7 och den 22 maj 2025.

Bolagets agerande har samordnats med GRT. De två hamnoperatörerna var överens om att stänga ute EH från hamnområdet redan före GRT:s beslut att stänga av och säga upp honom. Samordningen har inte haft någonting att göra med säkerhetsbedömningen.

Den tredje terminaloperatören inom skyddsobjektet Skandiahamnen, Logent, har vid två tillfällen efter GRT:s avstängning, den 12 februari och 16 april 2025, beviljat EH tillträde till sin del av skyddsobjektet. Vidare har GHAB,

som äger hamnanläggningen och är ytterst ansvarig för skyddsobjektet, klargjort att man inte har fattat något generellt tillträdesförbud avseende EH.

Att det inte föreligger några säkerhetsmässiga hinder mot att EH bereds tillträde till hamnen får även stöd av att Stockholms Hamnar nyligen beviljat honom tillträde till sitt hamnområde. Anläggningen i Stockholm utgör liksom Skandiahamnen ett skyddsobjekt. EH har också fått tillträde till skyddsområdet i Hallands Hamnar i Varberg den 27 januari 2026.

Bolaget har tillåtit en extern aktör att filma och offentliggöra detaljerat material över terminalens layout och logistikflöden. Att bolaget har funnit det förenligt med säkerhetsskyddet att tillåta en extern part att dokumentera och offentliggöra anläggningen på detta sätt visar att den aktuella miljön inte är så pass känslig att en förtroendemans närvaro skulle försämra skyddet mot spionage, sabotage eller terroristbrott. Bolagets agerande avseende film-inspelningarna definierar den faktiska säkerhetströskeln på arbetsplatsen och visar att bolaget tillämpar säkerhetsregelverket selektivt i syfte att hindra just förbundets verksamhet.

Skyldigheten att ge förtroendemän tillträde till en arbetsplats åvilar arbetsgivaren. Frågan om bolaget är part i de centrala förhandlingar som EH deltagit i som central förtroendeman saknar därför relevans för den bedömning som ska göras i målet. Av exempelvis protokoll från centrala förhandlingar den 29 maj 2023 och den 10 december 2024 framgår dock att bolaget ansetts vara part vid centrala förhandlingar.

Det saknas skäl för jämkning av skadeståndet

Bolaget har inte självt utrett eller bedömt om det funnits skäl att neka EH tillträde till arbetsplatsen.

De skäl som nu framförs av arbetsgivarparterna fördes inte på tal av bolaget när EH nekades tillträde.

Bolaget och GRT har redan på hösten 2023 varit överens om att EH skulle stängas ute från hamnområdet.

Förbundet har frågat arbetsgivarparterna om EH:s närvaro på arbetsplatsen utgör risk för spionage, sabotage eller terroristbrott. Arbetsgivarparterna har svarat att någon sådan bedömning inte behövs.

Bolaget hade kunnat agera annorlunda när frågan om EH:s tillträde aktualiserades, exempelvis genom att påkalla förhandling och behandla befarade säkerhetsrisker tillsammans med förbundet. Så har bolaget valt att hantera en liknande situation tidigare.

ARBETSGIVARPARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

Tvisten

Bolaget är en hamnoperatör som bedriver hamn- och stuveriverksamhet i Skandiahamnen i Göteborgs hamn. Göteborgs hamn är klassat som skydds-objekt där det råder generellt tillträdesförbud.

EH är inte, och var inte på våren 2025, anställd hos bolaget. Han var anställd hos GRT men från början av februari 2025 nekades han tillträde till sin arbetsgivares arbetsplats i hamnen. Det pågår en tvist om det beslutet i ett annat mål i Arbetsdomstolen. Det är ostridigt att EH är vice ordförande i förbundet och att han företräder förbundet i centrala förhandlingar. Arbetsgivarparterna ifrågasätter inte hans ställning eller roll i förbundet utan hans roll i förhållande till bolaget.

Rättsfrågan i målet är om bolagets beslut att inte göra ett undantag från tillträdesförbudet till skyddsobjektet innebär ett brott mot förtroendemanna-lagen.

Säkerhetsskyddslagstiftningen, tillträdesförbudet och bolagets kontrollansvar

Göteborgs hamn, inklusive bolaget och andra verksamhetsutövare inom hamnområdet, är klassade som skyddsobjekt enligt beslut av länsstyrelsen.

Ett beslut avser hamnens markområde och ett avser hamnens vattenområde. Länsstyrelsens beslut om skyddsobjekt överprövas av förvaltningsrätt.

Av beslutet avseende markområdet där bolagets verksamhet bedrivs framgår bl.a. att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjektet och att det råder förbud mot att fotografera och göra avbildningar av och inom skyddsobjektet. Det finns alltså inte någon rätt till tillträde till skyddsobjektet, för någon.

Av länsstyrelsens beslut framgår vidare att tillträdesförbudet begränsar risken för att området och anläggningen utsätts för sabotage, terrorism eller spionage och att tillägget om foto- och avbildningsförbud stärker möjligheten att skydda hamnen och den verksamhet som bedrivs där.

Hamnarna i Sverige är samhällsviktiga funktioner varigenom 90 procent av Sveriges import och export passerar. Mot den bakgrunden skulle ett angrepp mot hamnarna kunna få stora konsekvenser för samhällets förmåga att fungera tillfredsställande.

Även skyddslagen föreskriver ett s.k. generellt tillträdesförbud, d.v.s. att obehöriga inte har tillträde till skyddsobjekt. Av skyddslagen framgår även att det är brottsligt och straffbart att bryta mot tillträdes- och avbildnings-förbud.

Bolaget är en av flera verksamhetsutövare inom skyddsobjektet. Det är ostridigt att bolaget ansvarar för säkerheten inom sitt terminalområde och omfattas av säkerhetsskyddslagen (2018:585). Säkerhetsskyddslagen föreskriver bl.a. att den som bedriver säkerhetskänsligt arbete ansvarar för verksamhetsskyddet, såsom att obehöriga inte ska få tillträde till området. För den som är verksamhetsutövare enligt säkerhetsskyddslagen utses alltid en tillsynsmyndighet och för bolagets del är tillsynsmyndigheten Transportstyrelsen. Transportstyrelsen kan, om bolaget inte uppfyller sina skyldigheter enligt säkerhetsskyddslagen, besluta om sanktionsavgifter som kan uppgå till 50 miljoner kronor.

Bolaget har även enligt allmänna hamnföreskrifter för Göteborgs hamn ett eget ansvar att se till så att det generella tillträdesförbudet efterlevs såvitt avser bolagets del av hamnen. Av hamnföreskrifternas bestämmelser om tillträde till terminal/hamnanläggning framgår att samtliga personer som söker tillträde till hamnens hamnanläggningar, inklusive terminaloperatörernas områden, omfattas av lagen (2004:487) om sjöfartsskydd, lagen (2006:1209) om hamnskydd och skyddslagen. Det krävs att samtliga besökare är behöriga då det råder fullständig tillträdeskontroll. Det framgår vidare att de som arbetar inom skyddsobjektsklassade delar av hamnen, såväl som besökare, ska ha passerkort eller vara föranmälda till hamnanläggningen på korrekt sätt.

Enligt skyddslagstiftning och hamnföreskrifter råder alltså tillträdesförbud till bolagets arbetsplats. Det krävs beslut om undantag från tillträdesförbudet och föranmälan med personnummer för alla som ska besöka hamnområdet. Bolaget behöver inte i varje fall visa att en persons närvaro skulle kunna orsaka skada, eller ange varför något undantag inte kan göras. Utgångspunkten är att ingen får komma in.

Göteborgs hamn är Sveriges största hamn. Det finns inga stängsel mellan de olika terminaloperatörerna. Om man kommer in på ett terminalområde kan man röra sig fritt till andra. Om bolaget inte följer reglerna och upprätthåller tillträdesförbudet riskerar bolaget möjligheten att verka inom skyddsobjektet.

Förbundets begäran om tillträde till arbetsplatsen i maj 2025

Förbundet påkallade centrala tvisteförhandlingar i fyra olika ärenden den 10 februari 2025 (två förhandlingar) respektive den 10 mars 2025 (två förhandlingar). Förhandlingsframställningarna skickades till Sveriges Hamnar genom dess förhandlingschef. Det var RL, representant för förbundets avdelning 4, som skickade förhandlingsframställningarna och i framställningarna angavs det att RL emotsåg besked om tid och plats för förhandlingarna

Någon vecka innan de centrala tvisteförhandlingarna skulle hållas ändrade förbundet sin bemanning, så att EH skulle förhandla i stället för RL. En

central förhandlare från Sveriges Hamnar (Transportföretagen) och EH kom då överens om att förhandlingarna skulle hållas vid ett och samma tillfälle, nämligen den 9 maj 2025 i Sydatlanten 6, Göteborg, som är en lokal utanför men i närheten av hamnområdet. Förhandlingarna var aldrig planerade att hållas på bolagets anläggning.

Den 6 maj 2025 skickade PA, lokal facklig förtroendeman för förbundet hos bolaget, en begäran om tillträde för EH till bolagets arbetsplats i Göteborgs hamn. I begäran angavs att EH behövde tillträde under dagtid den 7 maj och under kvällstid den 8 maj för att prata med förbundets medlemmar om de centrala förhandlingarna och för att besöka personalutrymmen inför central tvisteförhandling. Samma dag, den 6 maj, svarade en företrädare för bolaget att en ansökan från EH om avsteg från skyddsobjektets tillträdesförbud skulle komma att avslås med hänvisning till gällande säkerhetsskyddslagar. Det är riktigt att bolaget inte nämnde att EH inte omfattades av förtroendemannalagen, detta eftersom det inte var skälet till att EH nekades tillträde, det var tillträdesförbudet.

Den 7 maj skickade PA ett mejl om att förbundet åberopade tolkningsföreträde avseende tillträde för EH till arbetsplatsen den 8 maj 2025, både dagtid och kvällstid, vilket alltså skilde sig åt från begäran dagen innan som enbart avsåg kvällstid den 8 maj. Mottagandet av tolkningsföreträdet bekräftades av företrädare för bolaget den 8 maj. Den omständigheten, att mottagandet bekräftades, innebär inte att bolaget har erkänt eller i sak bekräftat innebörden av förbundets tolkning.

Den 9 maj 2025 inleddes centrala tvisteförhandlingar på den plats som parterna kommit överens om. Av tvisteprotokollet framgår att förhandlingarna hölls i Sydatlanten 6, Göteborg. För förbundet deltog både EH och den lokala förtroendemannen PA. PA är anställd hos APM och hade deltagit vid lokala tvisteförhandlingar. Han har haft möjlighet att titta på lokalerna på arbetsplatsen.

Efter den 9 maj fortsatte diskussionerna genom kontakter via mejl och telefon. Den 5 juni träffade de lokala parterna en överenskommelse avseende tvistefrågorna, varpå förbundet återkallade de fyra centrala tvisteförhandlingarna. De centrala tvisteförhandlingarna förklarades mot den bakgrunden avslutade den 12 juni. Tvistefrågorna kunde alltså lösas och EH kunde utföra sitt fackliga uppdrag.

Enligt förbundet var en av anledningarna för EH att besöka bolagets arbetsplats att kunna se personalutrymmen inför de centrala tvisteförhandlingarna. Den enda förhandlingen som rörde ett personalutrymme rörde en tavellist som satts upp i personalutrymmet på bolagets arbetsplats och frågan var om bolaget gjort en tillräcklig riskbedömning eller inte. PA hade sett tavellisten men det ville även EH göra. Därför tog MB fotografier av personalutrymmena och skickade dem till PA. Denne svarade att fotografierna tagits i fel utrymme. MB återvände till personalutrymmet för att ta nya fotografier, men då hade ett skyddsombud skruvat ner tavellisten. När de centrala förhandlingarna hölls fanns därmed ingenting att inspektera. Tillträde till arbetsplatsen var inte en nödvändig förutsättning för att det centrala fackliga uppdraget skulle kunna utföras.

Det är riktigt att EH har beviljats tillträde till bolagets arbetsplats vid flera tillfällen sedan 2020. Men någonting hände i februari 2025. Då nekades EH tillträde till en annan hamnoperatörs arbetsplats eftersom han inte bedömdes vara lojal, eller icke sårbar, enligt säkerhetsskyddslagstiftningen. Den omständigheten var bolaget tvunget att förhålla sig till, särskilt med beaktande av att besökare kan röra sig fritt mellan olika verksamhetsutövares områden i hamnen.

EH:s fackliga uppdrag och förtroendemannalagens tillämplighet

Arbetsgivarparterna vitsordar att EH är vice förbundsordförande i förbundet. Det är ostridigt att han företräder förbundet i centrala kollektivavtalsförhandlingar och i centrala tvisteförhandlingar.

EH är inte en central facklig förtroendeman hos bolaget eller på bolagets arbetsplats i Göteborgs hamn. EH är heller inte lokal eller regional facklig förtroendeman hos bolaget eller på bolagets arbetsplats i Göteborgs hamn. Han företräder inte de anställda på bolagets arbetsplats i fackliga frågor och han har heller inte utsetts för att utföra fackliga uppdrag för de anställda på bolaget.

Förbundets begäran om tillträde till bolagets arbetsplats den 6 maj 2025 gjordes inför centrala tvisteförhandlingar. Enligt förhandlingsordningen och medbestämmandelagen är det de centrala organisationerna som är parter i centrala förhandlingar, dvs. förbundet och Sveriges Hamnar men inte bolaget. Detta framgår även av att förhandlingsframställningarna skickades till Sveriges Hamnar, inte till bolaget.

Förtroendemannalagens regler om tillträde gäller bara när regionala förtroendemän utför arbetsuppgifter som ingår i det lokala fackliga arbetet på en arbetsplats. EH:s begäran om tillträde avsåg inte det lokala fackliga arbetet. Ett centralt uppdrag ger inte tillträdesrätt till arbetsplatsen hos det medlemsföretag som den centrala tvisten rör.

EH har inte heller anmälts som förtroendeman till bolaget enligt 1 § förtroendemannalagen.

Förbundets anmälan av förtroendevalda den 11 mars 2025 utgör inte en korrekt underrättelse och den har inte gjorts till bolaget. Det framgår inte av den att EH anmäldes som facklig förtroendeman hos bolaget utan enbart att han utsetts till vice ordförande i förbundet och facklig förtroendeman hos ett annat bolag, som var hans arbetsgivare då. Det framgår även att EH var en av fjorton förtroendemän som har mandat att företräda förbundet vid centrala förhandlingar med Sveriges Hamnar.

Inte heller mejlkorrespondensen angående tillträdesbegäran i maj 2025 utgör en sådan underrättelse till arbetsgivaren som avses i 1 § tredje stycket förtroendemannalagen. I korrespondensen beskrivs inte heller EH:s fackliga uppdrag.

Anmälningar av fackliga förtroendemän avseende en tidsperiod som inte är aktuell i målet, år 2020 till 2024, ska lämnas helt utan avseende. Inte heller av dessa handlingar framgår att EH anmäldes som facklig förtroendeman hos bolaget.

Den anmälan som faktiskt gjordes till bolaget skickades från PA till MB per mejl den 14 april 2025. Av listan på förtroendevalda 2025 framgår att EH inte finns med och därmed inte är anmäld. Det är så som förbundet ska, och brukar, anmäla lokala och regionala förtroendemän till bolaget; direkt och inte genom Sveriges Hamnar.

UTREDNINGEN

Målet har avgjorts efter huvudförhandling. På förbundets begäran har partsförhör hållits med EH och vittnesförhör med tidigare Labour Partner på bolagets HR-avdelning ES. På arbetsgivarparternas begäran har vittnesförhör hållits med bolagets COO MW och tidigare HR-konsult för bolaget MB. Parterna har även åberopat skriftlig bevisning.

DOMSKÄL

Tvisten

Förbundet begärde den 6 maj 2025 tillträde för EH till bolagets arbetsplats i Skandiahamnen i Göteborgs hamn. Hamnen är ett skyddsobjekt och bolagets verksamhet i hamnen lyder under skydds- och säkerhetsskyddslagstiftning. EH var vid tillfället anställd hos GRT, ett bolag som bedriver verksamhet i en annan del av Skandiahamnen. Sedan februari 2025 nekade GRT EH tillträde till sin arbetsplats. Med hänvisning till GRT:s beslut att neka EH tillträde till hamnområdet avslog bolaget förbundets tillträdesbegäran. Dagen därpå, den 7 maj 2025, åberopade förbundet tolkningsföreträde i frågan. Bolaget svarade med en bekräftelse av tolkningsföreträdet och upplyste att EH inte kunde komma in på hamnområdet.

Den huvudsakliga tvistefrågan i målet är om bolaget hindrat EH från att fullgöra sitt uppdrag som förtroendeman genom att inte bereda honom tillträde till bolagets arbetsplats i Göteborgs hamn i strid med 3 § förtroendemannalagen.

Förbundet har gjort gällande att EH i egenskap av central förtroendeman har tillträdesrätt till bolagets arbetsplats. Enligt förbundet innebär omständigheten att EH nekats tillträde till sin tidigare arbetsplats i hamnen inte att han är obehörig att komma in på hamnområdet enligt skydds- och säkerhetsskyddslagstiftningen, och i vart fall inte att bolaget haft rätt att neka honom tillträde utan en självständig säkerhetsprövning.

Arbetsgivarparterna har i första hand invänt att förtroendemannalagen inte är tillämplig på EH eftersom han är varken lokal eller regional förtroendeman i förhållande till bolaget. Vidare har arbetsgivarparterna invänt att förbundet varken underrättat bolaget om EH:s fackliga uppdrag på bolagets arbetsplats eller anmält honom som regional eller central förtroendeman till bolaget. Arbetsgivarparterna har gjort gällande att arbetsgivarorganisationen Sveriges Hamnar inte är behörig att ta emot en underrättelse om förtroendevalda för ett medlemsföretags räkning.

Förbundet har svarat på invändningen avseende förtroendemannalagens tillämplighet med att EH har företrätt förbundet vid många centrala tvisteförhandlingar under många år, att förbundet har anmält honom som central förtroendeman till Sveriges Hamnar samt att bolaget dels har haft faktisk kännedom om EH:s fackliga uppdrag som förtroendeman, dels har agerat som om han haft uppdraget även i förhållande till bolaget.

Parterna tvistar även i frågan om omständigheten att EH inte har fått tillträde till bolagets arbetsplats i hamnen över huvud taget har inneburit ett hindrande av facklig förtroendeman. Förbundet har i denna fråga poängterat att förbundet självt har rätt att planera och lägga upp sitt fackliga arbete och gjort gällande att EH förtogs möjligheten att besiktiga arbetsplatsen inför centrala tvisteförhandlingar såväl som möjligheten att prata med arbetstagare på plats

på arbetsplatsen, vilket enligt förbundet är av stor vikt för att kunna genomföra det fackliga uppdraget. Arbetsgivarparterna har anfört att bolagets agerande inte utgjorde något hindrande och pekat på att tvisteförhandlingarna kunde hållas utanför hamnområdet och att tvisterna löstes utan hinder av att EH inte beviljades undantag från tillträdesförbudet.

Förbundet har vidare gjort gällande att bolaget har brutit mot förbundets tolkningsföreträde. Arbetsgivarparterna har mot detta invänt dels att tolkningsföreträdet var felaktigt lagt då det tidsmässigt inte överensstämde med tillträdesbegäran, dels att det inte var möjligt för bolaget att rätta sig efter tolkningsföreträdet eftersom bolaget då riskerade att bryta mot skydds- och säkerhetsskyddslagstiftningen.

Parterna tvistar även i fråga om det finns skäl att jämka ett eventuellt skadestånd.

Eftersom bifall till förbundets talan förutsätter detta, tar Arbetsdomstolen först ställning i frågan om förtroendemannalagen är tillämplig på tvistefrågorna.

Är förtroendemannalagen tillämplig?

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 1 § första stycket förtroendemannalagen ska lagen tillämpas på den som har utsetts av en arbetstagarorganisation att som facklig förtroendeman företräda de anställda på viss arbetsplats i frågor som rör förhållandet till arbetsgivaren eller andra med facklig verksamhet sammanhängande frågor. Efter en lagändring, som trädde i kraft den 1 januari 1991, avses med begreppet arbetstagarorganisation i bestämmelsen både lokala och centrala fackliga organisationer (se prop. 1989/90:157 s. 10). Ändringen var en av flera som genomfördes i syfte att öppna arbetsplatserna även för fackliga företrädare som inte var anställda där, ofta kallade regionala fackliga förtroendemän.

För att en facklig förtroendeman ska få det skydd och de rättigheter som lagen ger ska arbetstagarorganisationen, enligt 1 § tredje stycket, ha underrättat arbetsgivaren om det fackliga uppdraget. Av förarbetena till bestämmelsen framgår att detta krav även gäller regionala förtroendemän (prop. 1989/90:157 s. 11). Bestämmelsen uppställer inte något krav på skriftlig underrättelse. Det är inte heller särskilt föreskrivet vilka uppgifter underrättelsen ska innehålla. Det ligger i sakens natur att underrättelsen ska innehålla uppgift om vilka personer som har utsetts till förtroendemän och sådana uppgifter om uppdragets varaktighet och innebörd som är nödvändiga för att arbetsgivaren ska kunna bedöma vilka förpliktelser som uppdraget för med sig för arbetsgivaren (se Lunning, Fackliga förtroendemän, 8 uppl. digitalt publicerad 2009-05-25, JUNO, kommentaren till 1 § tredje stycket under rubriken Andra regler av betydelse för lagens tillämpning). Det finns ingen föreskriven skyldighet för arbetstagarorganisationen att underrätta arbetsgivaren om när ett fackligt uppdrag har upphört.

Att arbetstagarorganisationen har underrättat arbetsgivaren om det fackliga uppdraget är alltså en nödvändig förutsättning för att arbetsgivaren ska bli skyldig att tillämpa lagreglerna i förhållande till förtroendemannen. Arbetsdomstolen har uttalat att det av 1 § tredje stycket måste anses följa att det inte räcker att arbetsgivaren får kännedom om att en viss arbetstagare har fått ett fackligt förtroendeuppdrag, se AD 1976 nr 10. Domstolen uttalade följande.

> I princip måste fordras att arbetsgivaren blir underrättad om uppdraget genom en till denne riktad viljeyttring från organisationen innehållande att arbetstagaren intar ställningen som facklig förtroendeman i förtroendemannalagens mening. Organisationen är bevisskyldig för att en på detta sätt beskaffad underrättelse har skett. Eftersom något krav på att underrättelsen skall vara skriftlig inte har uppställts, bör emellertid finnas visst utrymme för att anse arbetsgivaren underrättad även i fall när någon uttrycklig underrättelse inte har lämnats, men såväl organisationen som arbetsgivaren uppträtt på sådant sätt att det klart framgår att de ansett förtroendemannalagen vara tillämplig på viss förtroendeman.

I rättsfallet AD 1989 nr 137 gjorde domstolen bedömningen att det inte var tillräckligt för att underrättelsekravet skulle anses ha blivit uppfyllt att en anställd hade deltagit i arbetstagarsidans förhandlingsdelegation, utan att det gjorts något löneavdrag.

Det är arbetstagarsidan som har bevisbördan för att en underrättelse enligt 1 § tredje stycket förtroendemannalagen har kommit arbetsgivaren till handa.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning

Förbundet har lagt fram utredning som visar att förbundet skriftligen anmälde EH:s uppdrag som vice förbundsordförande, med mandat att företräda förbundet i centrala förhandlingar, till Sveriges Hamnar i december 2020 och i mars 2025. Av lagtexten i 1 § tredje stycket förtroendemannalagen följer att arbetstagarorganisationen ska underrätta arbetsgivaren om en förtroendemans fackliga uppdrag för att denne ska få det skydd och de rättigheter som lagen ger. Arbetsdomstolen kan konstatera att förbundets anmälan till arbetsgivarorganisationen inte uppfyller underrättelsekravet eftersom underrättelsen ska göras till arbetsgivaren, inte till arbetsgivarorganisationen. Kravet är detsamma oavsett om underrättelsen avser en förtroendeman som är anställd hos arbetsgivaren eller inte.

Av utredningen framgår vidare att förbundet i december 2020 skickade den skriftliga anmälan även till en representant för bolaget. Av anmälan framgår uttryckligen att de anmälda uppdragen gäller fr.o.m. den 15 mars 2020 t.o.m. förbundets kongress våren år 2024. Den anmälan har därmed i och för sig inte någon bäring på förhållandena under våren 2025. Det är ostridigt i målet att förbundet inte gjorde någon motsvarande skriftlig anmälan direkt till bolaget efter förbundets kongress i december 2024.

Förbundet har inte påstått att någon annan anmälan eller generell skriftlig underrättelse om EH:s fackliga uppdrag har gjorts direkt till bolaget. I stället har förbundet gjort gällande att EH:s fackliga uppdrag inte upphört sedan 2020 utan förnyats och att bolaget känt till detta, samt att bolaget har agerat

som att EH var förtroendeman och förtroendemannalagen var tillämplig på hans fackliga uppdrag.

För att styrka sitt påstående i det ledet har förbundet bl.a. åberopat att EH företrätt förbundet vid minst 42 centrala förhandlingar som rört bolaget och att EH diskuterade sitt förnyade fackliga uppdrag med bolagets representant MB i samband med en tvisteförhandling i december 2024. Därtill har förbundet åberopat bolagets korrespondens med förbundet inför de fyra centrala tvisteförhandlingarna i april och maj 2025 samt korrespondens mellan förbundet och bolaget i tillträdesfrågan.

Att bolaget deltagit vid ett stort antal centrala tvisteförhandlingar med EH som representant för förbundet kan enligt Arbetsdomstolens mening inte uppfattas som ett sådant handlande som visar att bolaget ansett förtroendemannalagen tillämplig på EH i förhållande till bolaget. Bolagets relation till EH har i dessa sammanhang handlat om hans ostridiga ställning som förbundets representant i centrala förhandlingar. Det har inte framkommit att EH:s fackliga uppdrag och uppgifter särskilt avsåg bolagets arbetsplats, att han huvudsakligen förhandlade med just bolaget eller att han var den enda centrala representanten för förbundet som bolaget förhandlade med. Att MB, som arbetade som konsult för bolaget, haft kännedom om att EH fått förnyat fackligt förtroendeuppdrag i december 2024 är inte heller tillräckligt för att underrättelsekravet ska anses vara uppfyllt.

Enligt Arbetsdomstolens mening kan kravet på underrättelse inte heller anses uppfyllt varken genom förbundets anmälan av EH som ny förhandlare i de centrala tvisterna med bolaget i april 2025 eller genom tillträdesbegäran i maj 2025. Syftet med underrättelsekravet i förtroendemannalagen är att det på förhand ska stå klart för parterna vem som ska få del av det skydd och de rättigheter som lagen ger. Av mejlkorrespondens som arbetsgivarparterna har lagt fram framgår att förbundet till bolaget i april 2025 har anmält ett antal regionala fackliga förtroendemän till bolaget, vilket visar att förbundet har iakttagit underrättelsekravet såvitt avser andra fackliga förtroendemän.

Sammantaget finner Arbetsdomstolen att förbundet inte har förmått bevisa att en underrättelse om EH:s fackliga uppdrag, som skulle avse facklig verksamhet på bolagets arbetsplats, har kommit bolaget till handa. Följden av detta är att förtroendemannalagen inte är tillämplig på EH i förhållande till bolaget.

Har bolaget hindrat EH i hans fackliga uppdrag och ådragit sig skadeståndsskyldighet?

Arbetsdomstolen har alltså kommit fram till att förtroendemannalagens regler inte är tillämpliga på EH i förhållande till bolaget. Detta innebär att bolaget inte har haft någon skyldighet enligt 3 § förtroendemannalagen att låta EH få tillträde till arbetsplatsen i hamnen. Bolaget har följaktligen inte – i lagens mening – hindrat honom från att fullgöra sitt uppdrag och därmed inte heller ådragit sig skadeståndsskyldighet. Förbundets talan i den delen kan inte vinna bifall.

Har bolaget brutit mot förbundets tolkningsföreträde?

Reglerna om fackligt tolkningsföreträde finns i 9 § förtroendemannalagen och innebär att, när det uppkommer tvist om t.ex. en facklig förtroendemans tillträdesrätt på arbetsplatsen, den lokala arbetstagar-organisationens mening om lagens rätta innebörd gäller intill dess tvisten har slutligt prövats.

Det kan diskuteras om reglerna i 9 § förtroendemannalagen, som i och för sig hänvisar till 1 §, över huvud taget kan bli tillämpliga när en grundläggande förutsättning för lagens tillämpning brister, såsom i detta fall när tvisten gäller rättigheter för en facklig företrädare som inte har blivit anmäld enligt 1 § tredje stycket (se Lunning, Fackliga förtroendemän, 8 uppl. digitalt publicerad 2009-05-25, JUNO, kommentaren till 9 § under rubriken Tolkningsföreträde vid tvist, jfr Olauson, Förtroendemannalagen med kommentar, 2015, s. 104).

Oavsett hur det förhåller sig med detta gäller dock tolkningsföreträdet inte undantagslöst. En arbetsgivare är enligt allmänna rättsgrundsatser inte skyldig att följa ett tolkningsföreträde, om det innebär att arbetsgivaren därigenom tvingas bryta mot lag eller myndighetsbeslut (se Lunning, a.a., och Olauson, a.a., samt prop. 1989/90:157 s. 12).

När bolaget ställdes inför förbundets lagda tolkningsföreträde visste bolaget att EH av sin egen arbetsgivare, med tillämpning av säkerhetsskyddslagstiftningen, vägrats tillträde till sin arbetsplats inom samma hamnområde som bolaget verkar inom. Bolaget kan i denna situation inte anses ha varit skyldigt att, på grund av tolkningsföreträdet, tillskapa en tillträdesrätt till området som annars inte hade förelegat. Detta vore enligt Arbetsdomstolens mening jämförbart med att begära av bolaget att bryta mot lag. Bolaget har i vart fall därför inte haft någon skyldighet att följa förbundets tolkningsföreträde.

Sammanfattning

Arbetsdomstolen har kommit fram till att förtroendemannalagens regler inte är tillämpliga på EH:s fackliga verksamhet i förhållande till bolaget och att bolaget inte kan anses ha brutit mot förbundets tolkningsföreträde. Förbundets talan ska därför avslås.

Rättegångskostnader

Förbundet har förlorat och ska ersätta arbetsgivarparterna för deras rättegångskostnader.

Arbetsgivarparterna har yrkat ersättning med 752 400 kr, varav 600 000 kr för ombudsarvode, inkl. mervärdesskatt, 140 400 kr för bolagets eget arbete och 12 000 kr för bevisning, inklusive resor till Arbetsdomstolens sammanträde och förhandling. Förbundet har vitsordat ett belopp om 255 607 kr för ombudsarvode som skäligt i och för sig men i övrigt överlämnat frågan om kostnadernas skälighet till domstolen.

Arbetsdomstolen anser att det begärda ombudsarvodet, mot bakgrund av målets omfattning, framstår som alltför högt. Skäligt belopp för ombudsarvode uppgår enligt domstolens mening till 400 000 kr. Vidare anser Arbetsdomstolen att begärd ersättning för bolagets eget arbete framstår som alltför högt och att skäligt belopp i den delen uppgår till 100 000 kr. I övrigt är de yrkade beloppen skäliga.

DOMSLUT

1. Arbetsdomstolen avslår Svenska Hamnarbetarförbundets talan.

2. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Hamnarbetarförbundet att ersätta Sveriges Hamnar och APM Terminals Gothenburg AB för dess rättegångskostnad med 512 000 kr, varav 400 000 kr avser ombudsarvode, med ränta enligt 6 § räntelagen på det först nämnda beloppet från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Lars Dirke, Håkan Lundquist, Kurt Eriksson, Gunnar Ekbrant, Göran Söderlöf, Susanne Östh och Elisabeth Mohlkert. Enhälligt.

Rättssekreterare: Elin Kennedy